

Galat. 2.
Act. 16.

Christus vobis nihil prodest, Cur Timotheum circumcidisti, itemque assumptis viris purificatus cum illis, intraisti in templum annuans expletione dierum purificationis, donec offerretur pro vnoquoque eorum oblatio? Propter vitandum, inquit, periculum maioris criminis, videlicet, quia audierant de me, quod decessione docerem à Moyse, quod falsum erat, quia cum Moyse sum in spiritu & veritate, sed hoc demonstrari non poterat ratione, demonstrari non sine aliqua criminis similitudine. Translatio vel remotio criminis, quæ duæ sunt, ex quatuor partibus assumptiæ, quæ pars erat altera iuridicalis constitutionis, sapientibus ubique vitanda est in iudicio Dei, quia videlicet ex ipsis est origo, vel incrementum peccati. Dixit enim Deus ad Adā. Quis indicavit tibi, quod nudus esses, nisi quod ex ligno de quo præceperam tibi ne comederes, comediti? Et ille, Mulier, inquit, quam dedisti fociam mihi, dedit mihi de ligno, & comedi. Hæc ille dicens, crimen à se transferre voluit. Translatio namque criminis est, cum fecisse nos non negamus, sed aliorum peccatis coactos fecisse dicimus. Item: Dixit dominus Deus ad mulierem. Quare hoc fecisti? Quæ respondit, Serpens decepit me, & comedi. Hæc dicens crimen non à se amovere, sed culpam ipsam, id est, criminis causam voluit. Remotio namque criminis dicitur, cō à nobis non crimen, sed causam ipsam amovemus, & vel in hominem transferimus, vel in rem quempiam cōferimus. Sed qualem in personam, mulier crimen transfudit si tamen persona meretur dici? In serpentem siue spiritualem, id est, diabolum, siue terrestrem, id est, colubrum. Qualem in rem? In serpentis deceptionem. Verū hæc translatio non purgat, sed contaminat, non absoluit, sed inuoluit. Qualis enim fuit decipientis pollicitatio serpentis? Nequaquam, inquit, morte moriemini, scit enim Deus quod in quocunque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, & eritis sicut dii. Dicat mulier, serpentem non solum suasisse, sed & talem quoque rationem ostendisse, cur deberet comedere. Nonne crimē auget, criminali remotio? Rectē igitur dixerimus, translationem siue remotionem criminis, nequaquam de sancta scriptura quæri, vel inter nos & Deum constitui, sed & comparisonem vix, concessionem autem semper, & maxime deprecationem, quæ vna & melior est ex duabus partibus concessionis.

De dialectica, quod ipsa quoque in scriptura sancta sit, & maxime in principio Genesios, ubi genera & species ipsis nominibus proferuntur, differentiæq; & accidentia & syllogistica vis non negligitur.

CAPVT XIII.

PORRò dialecticam, nunquid ostēdari, aut liberius effēri decebat coram sanctarū scripturarum opifice Dei sapientia? Attamē & ipsa illic est, & coram illa domina sua mā-

dati op̄is partes exequens, vigilantior asidet, & veritatem inuēligat. Nunquid super hoc, quiscumque dialecticę artis alumnus sanctę scripturę parietes, vel primam ianuam ingressus dubitat? Primum hoc asserere licet, quia genus, & differentia, species, & proprium, atque accidens, quæ sapientes seculi pro magnis atque arduis habent, quasi prima huius scripturę incipientis elementa sunt. Sic enim scriptum est. Germinet terra herbam virentem, & facientem semen, & lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum. Item: Protulit terra herbam virentem, & asferentem semen iuxta genus suum, lignumque faciens fructum, & habens vnumquodque semen secundum speciem suam. Et infra, Creauitq; Deus cetera grandia, & omnem animam viuētem, atque motabilem, quam produxerant aquę in species suas, & omne volatile secundum genus suum. Et subinde. Producat terra animam viuētem in genere suo iumenta & reptilia, & bestias terrę, secundum species suas. Et fecit Deus bestias terrę, iuxta species suas, & iumenta, & omne reptile in genere suo. Genera ista & species ista sine dubio sunt, de quibus apud philosophos sermo est, qui & genus descriptores assignauerunt, genus esse dicētes quod de pluribus differentibus specie in eo quod quid sit prædicatur. Speciem quoque assignantes dixerunt, quia species est, quæ ponitur sub assignato genere, & de qua genus in eo quod quid sit prædicatur. Siue ita, species est quod de pluribus differentibus numero in eo quod quid sit prædicatur. Sed hæc quidem inquit, assignatio specialissima, & cæ. Dicamus ergo quod in ipsa sancta scriptura litera, & simplices quod mulceat, & sapiētes, aut philosophos, quod exerceat. Arbitramur enim non minus ad hanc scripturam, quàm ad eam quæ est apud Aristotelem prædicamentorū doctrinam, esse necessariam, quid sit genus, & quid differentia, quid species, & quid proprium, & quid accidens. Cum enim dicit lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum, & habens vnumquodque semen secundum speciem suam, lignum vtique genus esse constituit, & cum dicit pomiferum siue faciens fructum, differentiam ponit, quæ addita generi, scilicet ligno, speciem ligni, arborem constituit. Lignum namque tanquā genus per differentias oppositas diuidit, dicendo, pomiferum siue faciens fructum, & addendo, & habens vnumquodque semen, siue cuius semen in ipso sit. Aliud namque est facere fructum, aliud habere semen tantum.

Eadem diuisione Psalmista in laudibus dei, Psal. 148. dixit. Ligna fructifera & omnes cedri, nisi quod speciem pro differentia posuit. Cedrū pro non fructifero ligno, lignum itaque duntaxat fructiferum arborem, nam lignū non fructiferum arbor dici non consuevit. Vnde nostris temporibus quidam clarę memo-

Gen. 1.